

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum duorum, vel trium testimonium sufficiat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Sunt enim quaedam, quae est simpliciter possent referri quantum in notitia nostra est, oculis tamen subter rationes in eo, qd. hinc notre committit, quia voluit fecerunt seruari. Et propterea ex quo promissum est, ut in secreto non loquatur, sed postea pro nobilitate et peccatum mortale huiusmodi reuelat. Sunt autem quaedam, quorum occultatio nulli potest, reuelatioque nulli nocet, quae leuiter committitur, & acceptatur in secreto. Et in his veniale est fidem violare, quia cum nec ex materia inferatur aliqui iniuria, aut iniuria, quia non est materia perniciosa, nec ex forma, si uisitatione uari naturae, sit contra Deum, aut proximum, sed praeter deum proximum, ratione imperfectioris re, de qua agitur, non contrariatur charitati, sed praeter eam agitur.

ex precepto superioris, qd. seruare fidem est de iure naturali. Nihil autem potest precipi homini contra id, quod est de iure naturali.

AD TERTIVM dicendum, qd. operari, & cooperari ad occisionem hominis non competit ministris altaris, ut supra dictum est: & ideo secundum iuris ordinem compelli non possunt ad ferendum testimonium in causa sanguinis.

ARTICVLVS II. Vtrum sufficiat duorum, uel trium testimonium.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod non sufficiat duorum, uel trium testimonium. Iudicium enim certitudinem requirit: sed non habetur certitudo ueritatis per dictum duorum testimonium, legitur enim, Reg. 21. quod Naboth ad dictum duorum testimonium falso condemnatus est. ergo duorum, uel trium testimonium non sufficit.

¶ 2. Praet. Testimonium ad hoc, quod sit credible, debet esse concors: sed plerumque duorum, uel trium testimonium in aliquo discordat. ergo non est efficax ad ueritatem in iudicio probandam.

¶ 3. Praet. * 2. q. 9. dicitur, Praesul non damnetur, nisi septuaginta duobus testibus: praesbyter autem Cardinalis nisi quadraginta quatuor testibus non deponatur: diaconus Cardinalis urbis Romae nisi in uiginti octo testibus non condemnabitur: subdiaconus, acolytus, exorcista, lector, ostiarius, nisi cum septem testibus non condemnabitur: sed magis est periculosum peccatum eius, qui in maiori dignitate constitutus est, & ita minus est tolerandum: ergo nec in aliorum condemnatione sufficit duorum, uel trium testimonium.

SED CONTRA est, quod dicitur Deutero. 17. In ore duorum, uel trium testimonium peribit, qui interficietur. Et infra 19. In ore duorum, uel trium testimonium stabit omne uerbum.

RESPONDEO. Dicendum, quod secundum Philosophum in primo * Ethicorum. Certitudo non est similiter querenda in omni materia. In actibus enim humanis, super quibus constituuntur iudicia, & exiguntur testimonia, non potest haberi certitudo demonstratiua, eo quod sunt circa contingentia, & uariabilia. Et ideo sufficit probabilis certitudo, quae ut in pluribus uer-

ritatem attingat, & sic in paucioribus a ueritate deficiat. Est autem probabile, quod magis ueritatem contineat dictum multorum, quam dictum unius. Et ideo cum reus sit unus qui negat: sed multi testes afferunt idem cum actore, rationabiliter institutum est de iure diuino, & humano, quod dicto testimonio seruetur. Omnis autem multitudo in tribus comprehenditur, scilicet principio, medio, & fine. Unde secundum Philosophum in 1. * de celo. Omne totum in tribus ponitur. Ternarius quidem constituitur asserentiū, cum duo testes conueniunt cum actore. Et ideo requiritur binarius testimonium uel ad maiorem certitudinem, ut sit ternarius, in qui est multitudo perfecta in ipsis testibus. Unde & Ecclesiast. quarto dicitur. Funiculus triplex difficile rumpitur. * Augustinus autem super illud Ioan. 8. Duorum hominum testimonium uerū est, dicit quod in hoc est trinitas secundum mysterium commendata, in qua est perpetua firmitas ueritatis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quantacumque multitudo testimonium determinatur, posset quodque testimonium esse iniquū, cum scriptum sit Exod. 23. Non sequaris turbam ad faciendum malum. Nec tamen quia non potest in talibus infallibilis certitudo haberi, debet negligi certitudo, quae probabiliter haberi potest per duos, uel per tres testes, ut * dictum est.

AD SECVNDVM Dicendum, qd. discordia testimonium in aliquibus principalibus circumstantiis, quae uariā substantiam facti, puta, in tempore, uel in loco, uel in personis, de quibus principaliter agit, auferat efficaciam testimonii, quia si discordant in talibus, uidentur singulares esse in suis testimoniis, & de diuersis loqui, puta, si unus dicat hoc factum esse tali tempore, uel loco, alius alio tempore, uel loco, non uidentur de eodem facto loqui. Non tamen praedicitur testimonio, si unus dicat se non recordari, & alius asserat determinatum tempus, uel locum. Et si in talibus omnino discordauerint testes actoris, & rei, si sint aequales numero, & pares dignitate, statim pro eo: quia facilius dēt esse iudex ad absoluendum, qd. ad condemnandum, nisi forte in causis fauorabilis, sicut est causa libertatis, & huiusmodi. Si uero testes eiusdem partis dissenserint, debet iudex ex motu sui animi percipere cui parti sit standum uel ex numero testimonium, uel ex dignitate eorum, uel ex fauorabilitate cause, uel ex conditione negotii, & dīctorū.

Multo autem magis testimonium unius repellitur, si sibi ipsi aliquis diffideat interrogatus de uisū, & scientia, non autem si diffideat interrogatus de opinionione, & fama, quia potest secundum diuersa uisa, & audita diuersimode motus esse ad respondendum. Si uero sit discordia testimonii in aliquibus circumstantiis non pertinentibus ad substantiam facti, puta, si tempus fuerit nubilosum, uel serenum, uel si domus fuerit picta, aut non, aut aliquid huiusmodi talis discordia non praedicitur testimonio, quia homines non consueuerunt circa talia multum sol-

seruantiae fauorem, tolerabile uideatur, ut haec probabilitas sufficiat ad certitudinem inter eos, qui morantur sunt mundo: Quia tamen reus non potest ad huiusmodi sententiam tolerandam cogi, debet ex huiusmodi iudiciis per tormenta, religioſa tamen, ueritas exquiri, ut sententia non feratur, nisi contra consensum, uel consensum, iuxta sacros canones 2. q. 1. Nos in quemquam.

In responsione ad tertium nota duo. Primum est, de sanctitate debita Romanae Ecclesiae Cardinalibus, quae utinam tanta esset, ut nullam tantam esset, in scandalum Ecclesiae. Secundum est contra latrones, quod malus Cardinalis non puniatur, quia si periculosius est derogare in opinione hominum dignitati, & auctoritati Romanae ecclesiae comminando Cardinalium, quam tolerare illum sine scandalo.

Tract. 36. in Ioan. in ult. pagina ante h. to. 9.

In corp. art.

Secunda Secundae s. Thoma.

Y citari

citari, unde facile a memoria elabuntur. Quin- immo aliqua discordia in talibus facit testimo- nium credibilis, ut Chryso. dicit super Matt. quia si in omnibus concordaret, etiam in minimis uide- rentur ex condicito eundem sermonem proferre: qd tamen prudentiae iudicis relinquitur discernendu.

AD TERTIVM dicendum, quod illud locum het specialiter in episcopis, presbyteris, diaconis, & cleri- cis ecclesiae Romanae, propter eius dignitate: & hoc triplici ratione. Primo quidem, quia in ea tales insti- tuti debent, quorum sanctitati plus credatur quam mul- tis testibus. Secundo, quia homines, qui habent de aliis iudicare, saepe propter iustitiam multos aduer- sarios habent: unde non est passim credendum testi- bus contra eos, nisi magna multitudo conveniat. Tertio, quia ex condemnatione alicuius eorum de- rogaretur in opinione hominum dignitati illius Ec- clesiae, & auctoritati, qd est periculosius, quam in ea to- lerare aliquem peccatorem: nisi sit valde publicu, & manifestum, de quo graue scandalum oriretur.

Homil. 7. paulo post princi. inci- pit haec ho- mil. Opor- tuerat non quidem, ro- mo 1.

¶ Super quast. septen- gesime articulum tertium.

¶ In artic. 3. multa de conditionibus tes- tium in aliquibus causis vel casibus esse dicenda, nisi iuris- tibus haec relinquen- da essent a me. quia non suscepi omnes in iure, sed in moralib' scribendi.

¶ In responsione ad tertium, habes quod supra dictum est de declinando in bona vel malam opinionem proximi quod ad actum iudicis, vel quod ad actum cautele. Pau- per. n. non iudicatur malus, sed cauetur ab illo, ne sit malus men- tiendo propter pau- pertatem &c.

¶ In responsione ad tertium, habes quod supra dictum est de declinando in bona vel malam opinionem proximi quod ad actum iudicis, vel quod ad actum cautele. Pau- per. n. non iudicatur malus, sed cauetur ab illo, ne sit malus men- tiendo propter pau- pertatem &c.

Artic. huius quast.

Greg. in re- gistro lib. 11. ca. 54. a me- dio. Et habe- tur 2. q. 4. c. Presal. Art. preced.

IN artic. 3. multa de conditionibus tes- tium in aliquibus causis vel casibus esse dicenda, nisi iuris- tibus haec relinquen- da essent a me. quia non suscepi omnes in iure, sed in moralib' scribendi.

AD TERTIVM sic proceditur. H Videitur, quod alicuius testi- monium non sit repellendu nisi propter culpam. Quibusdam. n. in panam infligitur, quod ad testi- monium non admittantur, sicut patet in his, qui infamia notatur: sed panam non est inferenda nisi p culpa. ergo videtur quod nullius testimonium debeat repelli, nisi propter culpam.

¶ 2 Praet. De quolibet presumen- dum est bonum, nisi appareat co- trarium: sed ad bonitatem homi- nis pertinet, quod veru testimo- nium dicat: cum ergo non possit constare de contrario, nisi pro- pter aliquam culpam, videtur qd nullius testimonium debeat repelli, nisi pp culpam.

¶ 3 Praet. Ad ea, quae sunt de necessitate salutis, nul- lus redditur non idoneus, nisi propter peccatum: sed testificari veritatem est de necessitate salutis, ut su- pra * dictum est. ergo nullus debet excludi a testifi- cando, nisi propter culpam.

SEDCONTRA est, quod * Grego. dicit, & ha- betur secunda quast. 4. Qui a seruis suis accusatus est Episcopus, sciendum est, quod minime audiri de- buerunt.

RESPON. Dicendum, quod testimonium sicut * dictum est, non habet infallibilem certitudinem: sed probabilē: & ideo quicquid est, quod probabilitate afferat in contrario, reddit testimoniu inefficax. Red- ditur aut probabile, qd aliquis in veritate testifica- da non sit firmus, quandoque quidem propter culpam, sicut infideles, & infames: item illi qui publico crimi- ne rei sunt, qui nec accusare possunt: quadoque aut absque culpa, & hoc e vel ex defectu ronis, sicut pa- tet in pueris, amebus, & mulieribus. vel ex affectu, sicut patet de inimicis, & personis coniunctis, & do- mesticis: vel etiam ex exteriori conditione, sicut sut pauperes, serui, & illi, quibus imperari potest, de qui- bus probabile est, quod de facili possunt iduci ad tes- timonium ferendum contra veritatem. Et sic patet,

quod testimoniu alicuius repellitur & pro- pan, & absque culpa.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd repelli a testimonio, magis pertinet ad cautionem monii uirandi, quam ad panam in iudicio.

AD SECUNDVM Dicendum, qd de testi- monio dicendum est bonum, nisi appareat contra- modo non uerget in periculum alicuius: est adhibenda cautela, ut non de fide credatur, secundum illud 1. Ioan. 4. Nihil omni spiritui.

AD TERTIVM Dicendum, quod testi- monio salutis, supposita testis idoneo- dine iuris. Vnde nihil prohibet, alicuius testimonio ferendo, si non representat iura.

ARTICVLVS IIII.

¶ Vtrum falsum testimonium semper sit peccatum mortale.

AD QVATVM sic procedit. Vt, quod falsum testimo- nium non semper sit peccatum mortale. Contingit. n. aliquem falsum testimoniu ferre ex igno- rantia facti: sed talis ignorantia excusata peccato mortali: ergo testimonium falsum non semper est peccatum mortale.

¶ 2 Praet. Mendacium, quod ali- cui prodest, & nulli nocet, est offi- ciosum, quod non est peccatum mortale: sed quandoque in falso testimonio est tale mendacium: puta, cum aliquis falsum perhi- bet, ut aliquē a morte liberet vel ab iniusta sententia, quae intentatur per aliquos falsos testes, vel p iudicis peruersitate. ergo tale fal- sum testimonium non est pecca- tum mortale.

¶ 3 Praet. Iuramentum a teste re- quiritur, ut timeat peccare mor- taliter peierando. hoc autē non esset necessarium, si ipsum falsum testimonium esset peccatu mor- tale: ergo falsum testimonium non semper est peccatum mortale.

SEDCONTRA est, qd dicitur Pro. 12. Falsus testis non erit impunitus.

RESPONDEO. Dicendum, qd falsum testimoniu het triplicem deformitate. Vno modo ex pui- rio, ga testes non admittuntur, nisi iurati: & ex hoc sepe est peccu mortale. Alio modo, ex violatione iustitiae, & hoc modo e peccu mor- tale in suo genere, sicut & quilibet iniustitia. Etio in pcepto decalogi sub hac forma interdicit falsum testimoniu, cu dicitur Exo. 20. Non lo- queris contra proximum tuum falsum testimonium. Non. n. con- tra aliquem facit, qui eum ab iniu- ria facienda impedit, sed solum qui ei sua iustitia tollit. Tertio, ex ipa falsitate, secundum quod omne